

Proloog

Ze zijn aangekomen bij het toetje – een kleurige compositie van taart, ijs en vruchten – en zijn wat rozig van de wijn die ze hebben laten aanrukken. Job ziet uit het naastgelegen restaurant een man komen en naar een auto lopen die op het plein staat. Even zit hij verstarde, als een konijn in een lichtbundel. Hij vergeet door te gaan met ademen. De man stapt in de auto. De samengeperste lucht ontsnapt uit Jobs longen.

'Leonie,' fluistert hij, 'zag je die man daar in die blauwe Ford stappen? Ga erheen en onthou het nummer. Vlug, hollen. Die blauwe Ford Mondeo. Toe dan.'

De samenwerking van de afgelopen maanden heeft opgeleverd dat Leonie geen vragen stelt, maar meteen naar het plein rent. De Ford rijdt weg. Ze ziet dat er een man van ongeveer dezelfde leeftijd als haar vader achter het stuur zit. Ze prent het nummer op het kentekenbord in haar geheugen. Dan gaat ze terug naar haar smeltende toetje. Job heeft een blocnootje en een pen naast haar bord gelegd. Ze schrijft het nummer op. Dan pas vraagt ze:

'En wie mocht dat wezen?'

Job leunt achterover in zijn stoel. Het duurt even voor hij antwoordt.

'Mijn alibi,' zegt hij dan.

Leonie, lepel in de mond, trekt haar wenkbrauwen omhoog.

'Op het moment dat mijn oom Bart werd vermoord, zat ik met die man, een Amerikaan, te eten. Ik weet bijna zeker dat hij het is. De politie heeft hem nooit kunnen vinden.'

Leonie scheurt een blaadje af en schrijft het nummer nog eens op een nieuw velletje.

'Alsjeblieft, jij bewaart het en ik bewaar het.' Ze schuift Job het blocnootje toe en stopt het afgescheurde blaadje in haar tas. 'Dit nummer is goud waard. Hiermee gaan we de echte moordenaar van je oom Bart vinden. Detectivebureau Reders & Reders. Maar eerst ga je me tot in detail vertellen hoe het is gelopen met die veroordeling van je.'

Job kijkt in haar energieke ogen. Wat is het leven soms allemachtig mooi, denkt hij.

'Dat is goed. Ik vertel.'

1

Een paar herinneringen uit zijn kinderjaren zullen hem altijd blijven. De eerste is zijn vroegste herinnering. Een gebeurtenis van toen hij drie was. Hij wordt omvergelopen door de hond. Een enorme hond, leek het toen. Waarschijnlijk is het een halfhoog dier geweest, jong en dartel, zonder kwade bedoelingen. Een jongetje van drie is gauw omvergelopen. Hij is heel even van de wereld geweest, tien seconden misschien. Hij komt bij in de armen van zijn vader, die hem het huis binnendraagt. Hij ziet het nog voor zich. Zowel de aanstormende hond, als het bijkomen in de armen van zijn vader. En de verlamdende schrik herinnert hij zich. Door de voordeur waren ze hun huis ingegaan, dat weet hij ook nog. Ook is hem bijgebleven het moment waarop hij zich bewust werd wie hij was. Het dóórbreken van zijn bewustzijn. Ik ben dus een jongen, had hij gedacht, en dat zal ik altijd blijven. Ik heet Job. Ik zal nooit een andere naam hebben. Mijn papa en mama zijn mijn ouders. Ik zal nooit de ouders van Ewout als papa en mama hebben. Hij was inmiddels vijf, misschien zes jaar. Job Reders, enig kind van Hans W. Reders, directeur van een bejaardentehuis, en Annetje Reders-van den Heuvel, zonder beroep. Hij was gedoopt, in de Nederlands Hervormde Kerk, een ritueel zonder implicaties. Zijn ouders deden nauwelijks iets aan religie. De kerk was er voor de hoogtijdagen, geboorte, huwelijk, dood. *Les trois cloches*. De herinneringen aan zijn kinderjaren zijn fragmentarisch, een ongeordende verzameling. Samenhang komt er pas na zijn tiende jaar. Men zegt dat je het vergeten verleden terug kunt halen als je

erg je best doet. Dat je je weer kunt verplaatsen in je zevende jaar, of in je achtste. Er is een beeld, een kleur, maar het beeld is vaag en de kleur is moeilijk te duiden. Zijn moeder speelt er meestal een rol in, vader minder. Vaders blik was vaak gericht op oneindig, hij was een neerslachtige man. Het woord *neerslachtig* heeft Job er pas later voor gevonden, jaren later. Het helpt als je een woord hebt. Abstracties die een naam krijgen, worden concreter.

'Vader lacht nooit,' zei hij eens tegen zijn moeder.

'In ieder geval veel minder sinds de dood van tante Ella,' zei ze.

Ella was de oudere zuster van Jobs vader. Iets ouder, krap twee jaar. Het drama gebeurde toen Job zes was. Op een avond waren zijn vader en tante Ella naar een concert geweest en toen ze terug wandelden, waren ze lastiggevalen door een groep opgeschoten jongens. De jongens waren agressief, en toen ze handtastelijk werden, waren Hans en Ella hard weggelopen, achtervolgd door de bende. Ze waren uit elkaar geraakt, ieder een kant op gevlucht. De bende had Hans al gauw uit het oog verloren, maar later die avond werd Ella gevonden, verkracht, een grote hoofdwond, dood.

De bende was snel opgespoord. Het was niet de bedoeling geweest de vrouw te vermoorden, zeiden ze, ze wilden alleen een beetje lol hebben. Er volgden veroordelingen, te lichte straffen, een jaar of wat later waren de jongens weer vrij. Jobs vader had jarenlang psychische begeleiding gehad. Hij voelde zich schuldig aan de dood van zijn zuster. Bovendien miste hij haar, ze waren enorm verknocht aan elkaar geweest. Intussen deed hij wel nauwgezet zijn werk, maar van het bejaardentehuis werd hij ook niet vrolijker. De oudjes waren best opgewekt, en zijn staf ook, maar te vaak reed een auto van een begrafenisonderneming voor.

Zijn moeder was heel anders. Ze lachte veel. Ze stak de draak met mensen en situaties. Als Job terugdenkt aan zijn kinderjaren, ziet hij hen met z'n drieën aan tafel zitten, moeder babbelend tegen hem, vader zwijgend.

Een broertje of zusje kwam er niet. Waarom niet? Dat was nooit ter sprake gekomen. Zoiets vroeg je niet. Vader zou dichtklappen.

Voor zover dat nog kon. Moeder zou ontwijkend antwoorden: 'De ooievaars zijn in staking.'

Job was een jongetje dat speelgoed demonteerde. Liever dan met een autootje *broem broem* te doen over het zeil, haalde hij het ding uit elkaar om te onderzoeken hoe het gemaakt was. Weer in elkaar zetten lukte niet, want hij was niet erg handig. Hij was vooral nieuwsgierig.

Ook van dieren en planten wilde hij weten hoe ze in elkaar zaten. Als klein kind trok hij vliegen de vleugels uit en keek dan met belangstelling zowel naar de fragiele vleugeltjes als naar de insecten die verminkt over de tafel liepen.

Het gebeurde een keer toen hij twee vliegen op deze manier had gemaltraiteerd, dat zijn vader de kamer binnenkwam. Die pakte bedaard een vliegenmepper en sloeg de vliegen dood. Dat was nog vóór de dood van tante Ella. Hij ging aan tafel zitten en zei tegen zijn zoon:

'Hoe zou jij het vinden als je benen werden uitgerukt?'

De gedachte was niet bij Job opgekomen. Hij was nog te dicht bij de natuur, waar de vraag naar goed of kwaad niet wordt gesteld.

'Je hebt ze doodgeslagen,' zei hij.

'Dat is beter voor ze. Zonder vleugels kunnen ze niet leven en sterven ze een langzame dood. Nu hebben ze geen pijn meer.'

Het was een ethische injectie die effect had op de kleine Job.

Vanaf die dag betrok hij de gevoelens van dieren bij zijn overwegingen.

Zijn opvoeding verliep zoals opvoeding meestal verloopt, via het voorleven. Hij volgde het voorbeeld dat zijn ouders gaven, later de juffrouw op school, mensen die op zijn pad kwamen, hoofdpersonen in boeken. Soms door een terechtwijzing, zoals met de vliegen. Voorbeeld in interactie met aanleg, met genen. Iemand die het van nature niet zo nauw neemt met de waarheid wordt met een slecht voorbeeld wellicht een valsemunter, met een goed voorbeeld diplomaat. De complexe relatie tussen natuur en cultuur.

Zoek het maar uit, denkt Job, die geneticus is geworden. Het

gedrag van een mens is het resultaat van een onontwarbare kluwen van chromosomen en culturele invloeden.

Buurjongen Ewout was een boefje, een donderjager. Geen zee ging hem te hoog. Hij nam Job mee op onverantwoorde avonturen. Zo was daar het incident met de buizen, dat de krant haalde..

Niet ver van hun straat was een stapel kunststof buizen neergelegd.

Die oefenden een grote aantrekkingkracht uit op de twee kleine jongens. Heel interessant was het om ieder aan een kant van de buizen te gaan zitten, er een uit te kiezen, en vast te stellen hoeveel beter je elkaar kunt horen als het geluid van je stem via de buis gaat dan buiten langs. Vervolgens wordt het leuk om elkaar woorden toe te roepen die je in keurige burgergezinnen niet hardop zei, woorden ontleend aan de stoelgang en aan de lichaamsdelen die je gewoonlijk bedekt houdt.

Toen ze ook daar genoeg van kregen, probeerde Ewout of hij in een buis kon kruipen. Hij ging op zijn buik liggen en stak zijn hoofd naar binnen. Dat ging. Maar bij zijn schouders bleef hij steken. Hij trok zijn hoofd terug en probeerde het opnieuw, nu met zijn armen vooruit. Het ging niet.

'Jij bent kleiner. Probeer jij het,' zei Ewout.

Job zag er niet veel in, maar hij wilde niet onderdoen voor zijn moedige vriendje. En ja, hij kon er net in. Ewout begon voortvarend tegen zijn voeten te duwen en Job schoof de buis in. Het was griezelig.

Hij riep dat Ewout moest ophouden, maar dat was buiten de buis niet te verstaan. Zijn lichaam sloot de buis af voor het geluid van zijn stem. Tot overmaat van ramp vond de ondernemende Ewout een balkje dat hij tegen de voetzolen van Job plaatste, waarmee hij zijn vriendje nog dieper de buis in duwde.

De kleine Job raakte nu ronduit in paniek. Hij kon zich amper bewegen en hij kreeg het benauwd. Of hij dacht dat hij het benauwd kreeg. Pas toen Ewout naar het andere eind van de stapel buizen liep en had vastgesteld door welke buis geen licht meer kwam, kon hij horen dat Job gilde: 'Laat me eruit!'

Dat ging niet.

Ewout had toen het benul om hulp te gaan halen. Een eindje verderop waren mannen aan het werk. Ze groeven een geul, waar de buizen in moesten. Ewout kreeg een van hen zover dat hij meekwam. Maar ook hij zag geen kans Job terug te trekken uit de buis. Hij haalde zijn makkers en ze overlegden. De buis waar Job in bekneld zat, was een van de onderste van de stapel. De mannen gingen aan het werk om de andere buizen opzij te rollen, tot ze met vereende krachten de dwangbuis van Job konden optillen. Het ene eind ging omhoog, bijna verticaal, zodat het kind naar beneden gleed. Leve de zwaartekracht. Daarna legden ze de buis voorzichtig weer horizontaal en kon Job er aan zijn benen uit worden getrokken.

Hij hilde, wat hij niet vaak deed. Hij hilde met gierende uithalen en wanhopige snikken. Hij was bang geweest.

De mannen brachten de jongens naar huis en deden verslag. Jobs moeder knuffelde haar kind langdurig, de lichamelijke aanraking moest de angst wegnemen, het vertrouwen in het leven herstellen. Haar warmte drong door in het bibberende lijfje, haar kalmerende stem relativeerde de angstaanjagende gebeurtenis.

De mannen meldden aan de politie wat was voorgevallen, vooral omdat ze de verloren gegane arbeidstijd bij hun baas moesten verantwoorden.

Ewout kreeg van zijn vader een ouderwets pak op zijn broek, niet al te hard, maar toch onaangenaam. Van de geschrokken vader was dat begrijpelijk. Als opvoedkundige maatregel had het geen enkel effect. Ewout had spijt, maar bleef even roekeloos. Job zou de rest van zijn leven een beetje last van claustrofobie houden.